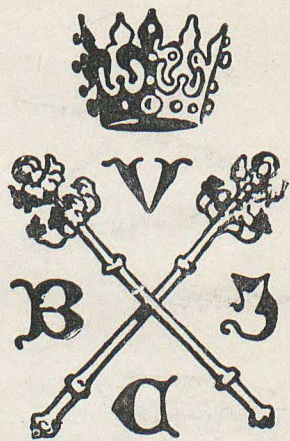

CIMELIA

0

511

511

CIMELIA

Laurentii Siracensis philosophi.

Disertatio super disputatione
periodica Gorseii et Herbesii.

Crxv. 1563.

Biblioteka Jagiellońska.

X. α. 35½

ORNATIS

SIMO AC GENE

ROSO IUVENI, NICOLAO

IASIENIO CAPITANE O

LVBOSANENSI.

IACOBVS GOR

SCIVS.

S. P.

Cim. O. 544

VOTIES MECVM

reuolo: tuum illum

ab Academia nostra,

illoq; tuo bonarum artium ar

dētissimo studio discessum, NI

COLAE IASIENI: toties non me

diocrem agrimoniā animo meo

concipio: fataleq; quiddā vtriq;

nostrum eo anno incidisse ius

dico. Nam & tu cum pleno gra

du ad studia honestissima litera

A ñ rum,

[Lazarus Andrysson]

EPISTOLA

rum, ingressus esses: fundamenta earum non poenitenda iecisses: ac in Italiam omnis eruditioris atque humanitatis parentem, iussu sapientissimi & optimi viri parentis tui, iter institueremus: ut ea ipsa studia quorum maximo amore flagrares perficeres: ac quasi inchoato operi extremam manum imponeres: subito te casus ille acerbissimus a cursu ipso reuocauit: tuoque animi vehemēteis illos ad literarum studia impetus retardauit. Paucis enim post diebus cum literas a parente tuo de profectioe in Italiam accepisses, ac ita ut ille volebat omnia constituisses: nuncius acerbus venit: qui eum ipsum parentem tuum grauissimum oppressum morbo immaturam ac non

DEDICA.

ac non modo studijs tuis institu-
tioniq; sed etiam publico com-
modo calamitosam obisse mortem
nunciaret: teq; in Patriam reuo-
caret. Quo tēpore, qui noster a-
nimus fuisset: ne & tuum & me-
um dolorem ac luctum renouē,
commemorare nolo. Acerba sa-
nè illius diei est nobis cogitatio:
duplici dolore oppressus disce-
debas à nobis: & charissima tibi
studia, relinquebas: & in patri-
am funestā ibas: in quo non mo-
do patris ammissi dolore & la-
chrymis: sed etiam matris fletu,
exrepti coniugis charissimi, fra-
ctæ atq; luctu oppressæ confice-
reris: nulla domestica solatia ha-
biturus: cum non multo antè pa-
truum etiam ipsum virum præ-

A iij clarissimum

EPISTOLA

itas in eorū amicitia acquiescere
 debere confiderem, meq̄ officio
 rum in eos homines planè effu
 sorum, fructum aliquem perce
 pturum crederem: ecce statim
 illi & laborum meorum in stu
 dijs publicis propagandis susce
 ptorū & officiorum, ingrati &
 humanitatis omnis obliti, suos
 omnes conatus ad me euertens
 dum, omniq̄ existimatione si
 quam vigilijs meis apud iuuen
 tutem consecutus eram, contules
 runt, publicèq̄ docentes meum
 nomen à quo illi vt tute sæpe
 audiebas ornati erāt, repræhen
 sionibus suis deformare contens
 derunt. quos ego cū diucius
 quàm & res ipsa & consuetudo
 mea ferebant tulerim, modum il
 lis faciē

DEDICA.

lis faciētibus nullum, necessario
existimationem meam ac scripta
mea, quæ illi dilacerabant des
fendere, & hominibus insolentia
oribus me opponere cœpi quod
quidem certamē nostrum intra
dicta ac intra auditoria contis
neri non potuit: sed mox literis
mandatū, ab istis, typisq; cufum,
non solūm legi à iuuentute, ve
rūm etiam publicè in auditorijs
ab ipsis scriptoribus enarrari,
maxima cum nominis mei dila
ceratione cœpit. quibus quid es
go responderim ex meo volumi
ne quod ad te vnà cum aduersas
rj mei doctrina misi, cognoscis.
quid autem aliij de nostra ista cō
tentione iudicent, ex ijs quæ ad
te nūc mitto cognoscet, quæ scri

B

pta esse

EPISTOLA

pta esse, antequam mea refuta-
tio in publicum ederetur, scies.
Nam cum HERbestus ad Stani-
slaum Orichouiū virum in ra-
tione dicēdi Demostheni ac Tula-
lio non minorem: suam contra
me disputationē misisset: statim
ille hanc dissertationem ad me
misit: vnā cum literis, quarum
particula, quæ ad rem præsen-
tem pertinet hæc est.

**PARTICVLA LITERARVM
ORICHOVIL.**

BENedictus HERbestus, quod
penè præterierā ex itinere, hinc
ad vos rediens, cum GREGORIO
Samboritano, scripserat ad me
schedulam: suamq; de Periodo
disputationē ad me miserat, sen-
tentiam pertentans meam, huic
ego

DEDICA.

ego priuatim nihil respondi, sed
quod habui ab amico mecum sup
ea communicatum, id vtrique ve
strum in comune mitto, de meo
enim non ausim quicquam vobiscum
deponere, id quicquid est, siue
vobis placeat, siue displiceat, fac
sciam, vt fuerit exceptum a vos
bis. Valde enim aueo scire quam
in partem hanc dissertationem
Laurentij familiaris mei sitis ac
cepturi, vt a vobis sumam aliquid
& ipse hac de re, quod profit etiam
mihi, harum rerum ignaro,
atque insolenti, Hæc ille. Vtrum
autem hæc Laurentij dissertatio,
an illius ipsius qui misit Orichonij
sit, cuique facile est existimare,
Prodit Leonæ sua vox, produnt
vestigia, quam quidem disserta
tionem

B ij

EPISTOLA

tionem tanquam tabulam, qua
 prehensa in illa tempestate dis
 sputationis nostrę, naufragio es
 tiam facto, putabam me satis sala
 uum fore, ad te *LASIENI* mitto
 to: tuoq; iudicio & acutissimo &
 limatissimo committo. vt & ius
 dicium virorum doctorum de
 nostro certamine cognoscas: &
 ea que ad hæc dicēdi studia (quis
 bus neminē vt omnibus alijs ma
 ximis artibus: te ipso semp aptis
 orē iudicau) secreciora & penit
 tiora ptineāt, ex hoc siue Laurē
 tii siue Orichouij scripto haurias:
 ac illa præcepta, que à nobis diu
 didiceras confirmes. Adieci etiã
 huic ipsi dissertationi, Carmen
 Ioannis Cochanoij, viri cum in
 omni genere eruditionis, tum
 vero

verò
 terib
 solun
 risq;
 nere
 mihi
 scrib
 hil in
 absol
 niam
 poët
 ci inc
 iussu
 mi P
 Episc
 cella
 arbit
 esse v
 misti
 pis su

DEDICATA.

verò in re pœtica tâti, vt, & ves
teribus illis quos miramur, non
solùm cōferendus, sed etiam ple
risq; anteponendus in hoc ges
nere fuerit. Nihil eo viro crede
mihi IASleni limatius: nihil ad
& ius scribendum Carmen aptius: nis
hil in omni genere eruditionis
absolutius. primus hic in Polos
niam Aonio vertice Musas (vt
pœte verbis vtar) deducet, adies
ci inquam Carmen eius, quod ille
iussu ac quasi decreto amplissi
mi Principis Philippi Padnieuſ
Episcopi Cracouiensis, Procans
cellarij Regni Polonię, quẽ ego
arbitrum controuersię nostræ
esse volebam: cōscriptum ad me
misit, in quo & suam & Princip
pis sui sententiam de hac nostra

B iij contens

EPISTOLA

contentione perspicies: ac quo in
errore aduersarij mei versentur
videbis, quid autem tu ipse de
hac ipsa controuersia senties, fac
vt sciamus. Multum ego tuo in-
genio, multum iudicio semp tri-
bui, omnibus dotibus ingenij,
prudētie, ac virtutis te adorna-
tum esse perspexi. Nullo vnquā
magis se Litwania iactabit vt
iterum ad pōetam redeam, quā
te ipso alumno. Tum ego Patrię
gratulabor: cū tu gubernacula
eius prehenderis cū ad clauū
huius nauis quę varijs flatibus
huc & illuc impellitur sedebis.
Cui iudicio meo de te, cum tuas
virtutes singulares cogito:
te responsurum mihi
me dubito.

Vale

Vale
nosq
les

Datu

Ann

DEDICA.

Vale ornatissime **IASIENI**,
nosq; cum nostris studijs vt so-
les tua benevolentia com-
plectere.

Datum ab Academia Cracouie
ensi iij Idus Martij
Anno Domini. **1563.**

Iudicium

io in
ntur
e de
s, fac
o in
q tri
enij,
rna
qua
t vt
qua
atrig
cula
lauu
ibus
ois.
tuas.
o:
Vale

IVDICIVM DE RE-
SPONSIONE GOR-
SCII CONTRA HERBE-
STVM IN CONTROVERSIÀ
DE PERIODIS,
PHILIPPO PADNIEVIO:

Episcopo Cracouiensi

decernente.

HVC etiam campos, qua prospicit Ilſa feraces
Per rapidos annes Gorſci, perq; inuia ſaxa
Nuncia factorum, peruenit fama tuorum.
Nempe ut pro Cicerone micantia ſumpſeris arma
In mediumq; audax proceſſeris æquor, abi hoſtẽ
Ipo augente animos Cicerone, fauenteq; cœptis
Lucta multiplici, Romanæq; arte palæſtre.
Victor humi proſtraſti & palmam rite tuliſti
Ille autem ingenti percullus corda dolore
Ne toties uultum uictoris, & ora uideret
Triſtis ad extrema conceſſit flumina Varte
Taurus uti pugna inferior, cornuq; reuulſo
Excedit campo tacitus, cœcasq; ferarum
Sponte ſubit latebras, uictorẽ armenta ſequuntur
Maçte animo GORſci, cœlum tua gloria ſcandit
Quantus enim Alcides domito Buſſyride quãtus
Tergemino cuſtode Orci migrantis Abactõ.
Tantus tu Herbeſto, ſimul & Vigilante pœta
Viribus ingenij uictis, linguaq; diſerta.

D
TIO
SIR
PHI
ONE

In D

de quib
bat mo
hanc te
ſcultate
ac priu

PER
diſta
colluſt
dat no
præhẽ
ſcriptio

RE
OR
R BE
SIA
VIO:
feraces
xa
is arma
bi hostē
eceptis
e.
ilisti
e
te
lfo
uuntur
scandit
quātus
to.
cētā

DISSERTA
TIO LAURENTII,
SIRADIENSIS PHILOSO
PHI, SVPER DISPVTATI
ONE PERIODICA GORSCII,
ET HERBESTI:

In DIatriba ANtisophistarum
Cracouiensium.

Nāne, isti abeūt, rebus sic affe
ctis. Sed nos, ō socij, ignari ne
simus, in ratione Periodica,
hæc tria esse spectāda, nempe,
Periodi nomē, Rem, et vsum
de quibus ab Antisophistis eo, quo dece
bat modo: nil ferè dici audistis. Proinde, vt
hanc temporis compensemus iacturam, au
scultate paucis me de ijs tribus differentem,
ac prius nomen, cuium sit: videamus.

PERIODus Græca vox est: à περιος *éven*
dicta, quod circumire, circumspicere, &
collustrare significat. Huic Cicero plurima
dat nomina, Ambitum, Circuitum, Com
præhensionem, Continuationem, Circum
scriptionem, tum, orbem verborum, atq;
C Conclusio

DISSERTATIO

Conclusionem sententiarum. Cludit enim periodus animi sententiam: atq; ordine, ac iunctura, & numero circumscriptam, ingerit audientium auribus. Hæc de nomine, dein rem sequamur.

PERiodus est structura quædam, & compositio verborum: animi sententiam, simplicem, compositam uero, numero, dimensione q; in vno circuitu, quasi in orbe, absolvens: ad docendum, delectandum, mouendum instituta. Hæc definitio periodi est. cuius partes dilucidemus paucis.

PERiodus structura verborum est, quia, nisi strues verborum adsit: periodus non fit, neq; enim vnum, & alterum, itemq; tertium, atq; quartum verbum superadditum, periodum efficit, multitudinis verborum indigens periodus est.

COMpositio quoq; in periodo inest, quæ tota seruit grauitati vocum, & suauitati, iccirco compositio ordinem habeat necesse est, primo rerum, vt natura, quæ sunt priora, præcedant: sequantur autem posteriora, neq; enim dices: Mulieres, ac viri foro pulsi: aut, Noctes, atq; dies patet atrianua Ditis, Pœtica enim hæc licentia est, contraq; semper priuationi antepones habitum.

Ordo

ORDO
one per
calium
ra, cum
ausculta
Deinde
verba:
scat ora
bus: ist
corpori
nuptijs
in pop
stridie.
Muta, il
Compo
pta: om
cua, qu
ter se v
cas. Ta
Brute. E
natam
in com

Non
conson
absq; c
non est
lutæ.
simplex

10

P E R I O D I C A

ORDO etiam verborum in compositione periodi adhibendus est, primo, ne vocalium hiatu, asperè concurrant posteriora, cum prioribus, vt sunt illa: Mea amata ausculta. & quæ sunt eiusdè modi vitanda. Deinde, in compositione ita procedant verba: vt eundo crescat: non autem decreseat oratio, quale illud est. Tu istis faucibus: istis lateribus: ista gladiatoria totius corporis firmitate: tantum vini in Hippix nuptijs exhausteras, vt tibi necesse esset in populi Romani conspectu vomere postridie. Hic aliud maius, alio superuenit. Muta, illico decreseat periodus. Postremo, Compositionis in periodo iunctura sit apta: omni voluptate tenera, delicataq; vacua, quæ tum fit, cum ita committuntur inter se verba: vt alterum ex altero natum dicas. Tale illud est. Res mihi inuisæ visæ sût Brute. Et ineptiens Cicerò. O fortunatam natam me consule Romam. Atq; hæc sunt in compositione periodi notanda.

NVMERUS sequitur: $\mu\sigma$ Græcis: consonantia, & modulus latinis dicitur, absq; quo, periodus, vnum quasi corpus: non est, sed est, quod dicitur: scopæ dissolutæ. Porro autem vt animi sententia siue simplex, siue cõposita ex animi affectione

C ij vna est

DISSERTATIO

Vna est, ita periodus quoque, qui hanc enuntiat: ex hoc siue rythmo, siue modulo vna est: tamen si partes illius fuerint multiplices. Sed tamen rythmus iste, siue numerus, siue consonantia, siue modulus, nihil enim nos moueant verba: motus quidam est periodi: ipsius autem motus mensura est tempus. in rythmo quoque tempus insit necesse est, longitudine & breuitate distinctus. vt modo tempore insistat: modo præcipitet periodi consonantia. Tale illud est.

At Regina graui iam dudum saucia cura.

Vulnus alit uenis: & caeco carpitur igni.

HÆc consonantia ne insisteret lenta nimis, quatuor dactylis, quasi calcaribus: incitatur ad cursum.

DIMENSIO numerorum quarta in periodo est. quam Græci μέτρον vocant. quæ nisi adsit, rythmus in periodo infinitus est, nec terminari potest: nisi numero numerata. Etenim, cum rythmus numerus sit numerans, ac fluens in infinitum: nulla alia re, nisi numero terminatur. non illo numerante, cuius infinitus progressus est. sed isto numero numerato, qui res omnes in natura terminat ac forma illas finit & cludit. res enim aliter non subsistit. nisi numerata id

PERIODICA

rata, id est formata: et ordinata. hos ergo numeros numeratos dimensioes appellarunt Grammatici pedes poetarum: numeros vero, communi nomine, Oratores, id enim numerosum apud Oratores esse dicitur, quod dimensum pedibus, atque descriptum est. ut, verbi gratia, dactylo, Anapesto, atque spondeo: tum pæane, Cretico, atque Dochimo. quæ sanè pedes, ex numero numerante nati: adiuncto ad numerum longo, ac breui tempore, dimensi atque descripti: vel ob hoc maxime pedum dicti sunt nomine: quod ipsi periodus suffulta, audientis penetrat in affectum: ut doceat, delectet, moueat. Quam autem id rite fiat, Aristoteles, Cicero, Fabius sunt consulendi.

SED tamen periodus oratoria numerosa: non autem numerata ut carmen poetarum, esse debet. Carmen enim numerata versificatio quædam est: idque adeo, ut si vna syllaba de versu redundet, desitue, tota theatra reclamet. At prosa solutior est: que non vult fieri ex numeris, at ut ne claudicat, neue fluctuet, sed ut æqualiter, constanterque incedat, à numeris, tanquam à Thesei filo, non discedit. Quare, carminis lex, pes est: prosæ autem idem est pes, norma est: ad quam exigenda est prosa, ita pes in carmi-

C in ne intus

DISSERTATIO

ne intus inest : vt pote quo subsistit carmē.
 Contra verò in prosa idem pes extrinsecus
 adest, vt eo, à principio ad extremum, in
 cursu dirigatur prosa. Cæterum, rei istius
 quæ vis, quæ ratio sit, soli norunt homi-
 nes sapiētes: summis ingenijs, atq; doctrinis
 præditi, qui in maximis rebus, periculisq;
 versati, & dixerūt, & scripserūt multū. Nō est
 Grammaticorū: neq; Rhetoricorū munus hoc,
 ô socij, non est: neq; huius dicitur: multo-
 minus etiam est præsentis dissertationis
 nostræ. Vigilandum nobis est Comilito-
 nes; excolendum, complendumq; pectus
 maximarum rerum, atq; optimarum artium
 studio, atq; doctrina, tum gerendæ res: di-
 ctiones item, atq; descriptiones vsurpandæ,
 vt, numerosa periodus quid sit, quid valeat,
 quotie constet modo, scire possimus.
 Non descendit hæc ratio ad strepitum di-
 gitorum, mihi credite, neq; Syntaxi Græ-
 matica nititur, quam modo iactabat Her-
 bestus: sed tota ipsius sapientiæ stirpe gene-
 ratur, p cuiusq; sensu, vt dolet, vt gaudet,
 vt sperat, vt timet sapiens, ita numerosas
 ex animo verbis fundit periodos. Frange-
 batur metu ille, Phrygia agmina circum-
 spectans ideo Lentus: Spondeo, ac tardus il-
 lo fuit.

Heu quæ

Heu, quæ
sunt

Contra
est ille

Heu fu
Hostis

O soci

O pass

Vos e

Accest

Exper

Mittit

M

Spon

in cedi

est: sp

pœta

decum

cet, de

nuatu

IVPpit

PERIODICA

Heu, quæ nunc tellus (inquit) quæ me aquora possunt
Accipere.

Contra verò dolorem fugitando, ut celer
est ille.

Heu fuge nate Dea: teq; his (ait) eripe flammis.
Hostis habet muros: ruit alto à culmine Troia.

Iam spes, ut est varia numero:

- O socij neq; enim ignari sumus ante malorum.
- O passi grauiora, dabit Deus his quoq; finem.
- Vos & Scyllæam rabiem: penitusq; sonantes
Accestitis scopulos: uos & Cyclopea saxa
Experti. reuocate animos: mæsumq; timorem
Mittite: forsan & hæc olim meminisse iuuabit.

MISCENTur hic æqua penè parte cum
Spondeis Dactyli. Nam ut celeritatem spes
in cedit: ita metus, qui speranti semper sub-
est: spem tardam facit. Sed idem tamen
pœta in voluptate gestientis Didæus, Spō-
decum vitat, ut scopulum, ne quid, videli-
cet, de alacritate ut animi, ita carminis mi-
nuatur.

IVPpiter, hospitibus nā te dare iura loquuntur:

Hunc

quæ

DISSERTATIO

Hunc letum Tyrijsq; diem, Troiaq; profectis
Esse uelis, nostrosq; huius meminisse minores.

ADMisit inuitus spondeum ad festum
votum. quem Pæane; aut Cretico, Dacty-
loie commutasset libenter: si hoc aut lex:
aut spatium fuisset carminis vllum. Sed
ex ijs tamen illud constat. motum animo-
rum primo: deinde artem: postrem ò exer-
citationem in causa esse, cur aliquid nu-
merosum in oratione fiat: in sole atq; pul-
uere hæc, cuiusmodi sunt, cognoscuntur, la-
tent in vmbra; atq; in otio cœca sunt.

PERIODVS QVID ESSET,
dictum est Comilitones. nunc perio-
di speties videamus, si placet. Duæ itaq;
sunt, alia periodus est simplex: quæ simpli-
cem animi sententiam longiore compre-
hendit ambitu.

Tale est illud.

Nec non, & uario noctem sermone trahebat.

Infœlix Dido: longumq; bibebat amorem:

Multa super Priamo rogitās, super Hectore multa

HIS tribus versibus, quàm longi sunt:
hæc simplex animi sententia declaratur:
nempe captam esse Dido.

Alterā

Aposita.
circuitu

Infandum
Troiana
Eruerint
Et quorū

IN hæc
hensior
euerflo
riodus
plicata
euoluit

SED
natura,
nata quæ
maxim
culice n
tra quæ
ad vlt
tio in h
do, quæ
tura: se
Quare
nimun

PERIODICA

ALTERA Species periodi dicitur cō-
posita, quod incisus, atq; membris in vno
circuitu, plures sensus absoluat. Vt est illud

*Insandum, REGINA iubes renouare, dolorem.
Troianas ut opes: & lamentabile regnum
Eruerint Danaï, quæq; ipse miserrima uidi:
Et quorum pars magna fui.*

IN hac periodo multæ res vna compre-
hensione absoluuntur, vt Iussu reginæ:
euersio Troiæ: labores Æneæ, ideo hæc pe-
riodus composita est. plures enim com-
plicatas animi notiones, vno, quasi spiritu,
euoluit.

SED quoniam in omnibus rebus quæ
natura, vel arte fiunt: certa est & determi-
nata quãtitas, tam ad minimum, quàm ad
maximum, neq; enim homo potest esse
culice minor: habet enim suum statum, ex-
tra quem, neq; ad extremum prodire: neq;
ad vltimum potest declinare. Eadem ra-
tio in his est, quæ arte fiunt. Vt in perio-
do, qui generatur quidem ab homine na-
tura: sed tamen ab eodem informatur arte.
Quare periodus & ad maximum, & ad mi-
nimum, quantitatem suam determinatam

D habeat

perfectis
nones.

festum
Dacty-
ut lex:
a. Sed
animo-
d exer-
id nu-
q; pul-
tur, la-
nt.

SET,
perio-
æ itaq;
impli-
mpre-

ebat
n:
e multa
gi sunt:
ratur:

Altera

DIS S E R T A T I O

habeat necesse est. Et quoniam periodus corpus orationis quoddam est, ideo partes suas essentielles ex quibus constat, habeat necesse est, quas ad maximum, quatuor ad minimum autem duas: veteres Oratores esse volebant. Extra quas partes ad utrūlibet periodus si prodit, aut euanescit: aut deuenit in stulticiā loquacem. Nam neq; membro vno amplitudo periodi continetur: neq; vltra membra quatuor, illius grauitas, gradum facit: vel quòd quadratus numerus, quadratura sua aptus ex se, & concinnus est: vel quod in quaternario denarius inest: vltra quem, nisi iteretur, numerus nullus est. Quapropter hac ratione opinor adducti veteres, quaternario, pariter pari numero, summas periodī partes, descripserunt. vt infimas binario numero terminarūnt: q̄ pars quaternarij & ipse est. Quod si quis dicat, plurium etiā partium apud Oratores periodos reperiri, concedam: sed id tamen præter intentionem, artis fieri dicam: quod tum accidit, cum præ magnitudine rerum, atq; sentētiarum, humana industria vacillat: &, vt illud legitimo spiritu euoluat, quod mente agitat, non habet. Itaq; cum casu, id est, raro id fiat, sub artem non cadit, quæ considerat ea, quæ plerūq; sunt.

Cæterum

Quid Gorscius in sua refutatione hac de re ex Cicerone et Fabio retulerit facile cognitu est.

CÆT
lantur
quod
brum
clusam
nec per
Membr
vocat
deerat,
egebas
stāt, vt
tem tan
vincier
doceat
hæc ce
N
stichia,
carmin
conten
memb
prosa e
Nam v
sa adm
carmin
do inci
stichia
xametr

PERIODICA

CÆTerum Partes periodorum appellatur κωλα, à Græcis membra, à latinis. quod etiam diffiniunt, ac dicunt. membrum esse, partem periodi numeris conclusam: ac tamdiu prominētem foras, donec periodi sui claudatur forma.

Membri partes incisa sunt, quæ κομματα vocant Græci. Tale est illud. Domus tibi deerat, at habebas, peccunia superabat, at egebas. Singulis etiam verbis incisa constat, vt dixi, faciam. promisi, dabo. Vt autem tam incisa, quam membra numeris vincienda sint, magister optimus vsus vos doceat, Cicerone præmonstratore: inde hæc censeo petatis.

Necq; vero incisa idem quod Hemistichia, neq; membra, quod Hexametra in carmine sunt existimanda, vt modo noster contendebat HERbestus qui tam incisa, q̄ membra ad perpendiculum pœticum in prosa exigit, cum tamen nihil liceat minus. Nam verbum, Heroicum præsertim, in prosa admittere, tam viciosum est, quam in carmine solutè loqui. Sunt ergo in periodo incisa id, quod sunt in carmine Hemistichia: ac membra periodorum, sunt Hexametrorum instar, similitudine vbiq; non

DISSERTATIO

natura. Nam vt Hemistichia, & Hexametra carminum, constāt numero atq; dimensione: hoc est rythmo, atq; metro, ita incisa, & membra, ab hoc eodem numero, atq; dimensione non discedunt. Porro, aliud est constare numero, ac pedibus: aliud autem est nō discedere à numero, & à pedib⁹, quod noster non curat. Herbestus: qui orationē metitur vt carmen, nil interesse existimans inter numerū, & numerosum. quod enim numerus est, id numero, minimam partem turbato, non constat: sed mox claudicat, vt pote, cuius omnis vis ipse numerus est. At numerosum quod est, dirigitur à numero potius quàm illo constat: aut illo sustentatum viget. At, si magna licet paruis conferre: videtur mihi carmen sepi non esse dissimile. vt enim sepes, nisi virgultis dimensione certa cum palis implicitis, non coherent: ita carmē quoq; nisi pedibus dimensione certa implicetur, non constat. Contra vero oratio: videtur mihi, similis esse viatori: qui ad septem palos prehensens, dirigit gressum ne labatur in cursu: & in lubrico concidat: & à fine aberret. Ita Orator quoq; ad numeros, pōetarūq; modos, quasi ad palos dispositos, cursus laxabit: ac modos suos terminabit. Hæc nos docuerunt veteres: hãc etiam vsus rerum ratioq; scribendi

scribendi
 pud no
 RES
 bus, ne
 occur
 ipsa sit
 dum C
 mento
 Gram
 aut Ph
 physic
 dus G
 vero n
 Diale
 thema
 net, il
 enim
 hil att
 eaq; p
 de per
 minua
 relinc
 pient
 tollit
 bilem
 torren
 res ste
 animi

PERIODICA

scribendi multiplex ,artem periodorum a
 pud nos fecit.

RESTat postremum ex propositis tri-
 bus, nempe Vsus periodorum, in quo illud
 occurrit videre cuiusnā artificis periodus
 ipsa sit. Ac Herbestus quidem putat perio-
 dum Grāmatici etiam esse, idq; hoc argu-
 mento probat. Si (inquit) altera periodus
 Grammatica non esset, aut esset Dialectica,
 aut Physica, aut Mathematica, aut Metha-
 physica: sed nihil horū est, ergo altera perio-
 dus Grāmatica est. Ridiculum caput, quasi
 vero necesse sit, si periodus altera neq; ad
 Dialecticū, neq; ad Physicum, neq; ad Ma-
 thematicū, neq; ad Methaphysicum artin-
 net, illam ad Grammaticum attingere? vt
 enim ad istos, ita ad Grāmaticum hæc ni-
 hil attinet, est enim periodus vna præcipua,
 eaq; potissima pars instrumēti oratori, vn-
 de periodum si tollas, maiestatem oratoriā
 minuas: ac nihil sanè mirabile in oratore
 relinquas, periodus enim est sola, quæ sa-
 pientiam loquentem facit: & quæ clamores
 tollit: & oratorem ipsum, vt Deum, mira-
 bilem inter mortales efficit. Hic enim est
 torrens ille, qui obuia queq; boumq; labo-
 res sternit, vt cātat ille, Quare periodus, que
 animi sententiam verborum structura, cō-

D iij positione,

DISSERTATIO

positione, rythmo, ac metro absoluit: Oratoris est propria, non Grammatici, neque etiã physici, neque Methaphisici, ac neque moralis philosophi. Quod si autem quandoque periodo in rebus explicandis vtũtur philosophi, id illi mutuati ab oratoribus faciunt quancũ illud quoque in HERbesto est animaduertendũ: Grammaticam, ac Logicam eum appellasse philosophiẽ partes, cũ nihil sint minus. philosophia enim habet rem subiectam, circa quam versatur: Grammatica verò, atque Logica, itidem vt Rhetorica, inanisime rerum cum sint, loquẽdi tantum, differendi, atque persuadendi pueris tradunt formulas: quas propterea veteres scriptores, doctrinam puerilem, appellarũt.

SED tamen quoniam sapientia illa loquens, que diuinarũ, atque humanarũ rerum scientia definitur, in oratore viget maxime: ideo periodus in tota philosophia non est, nisi oratoria. nam hoc totum philosophiẽ corpus, possessio Oratoris est. Quod si etiam placet ad vulgi modum alios sapientes, alios appellare eloquentes, nihilominus ab omnibus philosophis, et alijs cuiuscũque modi fuerit artificibus, Orator periodũ repetet suam. Qua de re à L. Crasso apud Ciceronẽ in tertio libro de Oratore, satisfactum est

etum
fession
Orato
bestus
sum, in
do, pt
rietas
perio
facies.
nem h
veros
aspect
est in
irriden
verbis

O[^] C
ô inge
fefellit

O[^] C
ô peru
t estab
tu per
vnq̃
bat, o

omni

PERIODICA

etum est. Igitur, cum constet Ora oris possessionem periodū esse, quomodo ea utat Orator, amplius differendum est. At Herbestus quidem putat, hunc esse periodi vsum, imitari Ciceronē modo breuiter: modo, ptracta varijs modis sentētia: vt ita varietas seruetur. Si tu Herbeste hac norma periodos dices, periodum ritē nunquam facies. nisi forte tu puras idem esse, imaginem hominis ex obuia imagine pingere: & veros vultus ex vero homine effingere, vt aspectus, & obrutus idem sit in tabula, qui est in ore hominis viuo. Proinde multīs irridenda est illa tua imitatio, cum totidem verbis imitando mutas illa Ciceronis.

CICERO.

O Callidos homines: ô rem excogitatā :
ô ingenia metuenda: quem quæso nostrum
fefellit: vos ita esse facturos.

HERBESTVS.

O Callidos mores: ô ingenium astutum:
ô peruersam & omni generi hominum de-
testabilem atq; odiosam prauitatem. quem
tu persecutus non es: quis à tua lingua tui
vnq; fuit? quis aliquando nostrum spera-
bat, obsecro te, ita esse facturum?

Tam

DISSERTATIO

TAM hoc HERbeste Ciceronianum est, quàm est humanum tripudium simiæ sal-
tus. Confer enim cum Cicerone structuram, compositionem, numerum atq; dimensionem imitationis tuæ, nil tam dissimile dices esse, quid ita? quia cares natura Ciceronis: lentus es: non incalescis: non furis, non insanis: sed si dimenso spacio, tanq; filo, Ciceronianas metiare periodos, præclare te putas Ciceroniana in periodo consistere, nec illud Flacci attendis.

*Non satis est pulchra esse pœmata: dulcia sunt.
Et quocunq; uolent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani uultus. si uis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi. tunc tua me infortunia ledent
Telephe, uel Peleu: male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. &c.*

SED dices ergo imitatio repudianda: nihil minus, imo retineatur maximoq; matronarum instar, quæ cum non imitatione sed natura pariant, natas: eas imitatione exornant iam genitas, dum sumunt à vicina, hoc vel illo modo exemplum eas exornandi, itidem faciamus nos: concipiamus, agitemusq; res animo præclaras: &, quasi in pariundo

pariundo
que, v
edamu
feram
ad Cic
nam il
ornan
Cicero
far Xe
rentiu
ergo C
quocq;
non i

Qui di
Quo su
Quod
Partes
Redden
Respic
Doctur

SI au
mensi
bere t
bes, qu
gilian

PERIODICA

pariundo, inflāmemur: sensibus doloribus,
 que, vt ita ingenij partus viuos, vegetosq;
 edamus, quē vt liberaliter exornemus, re-
 feramus aspectum ad Demosthenem: aut
 ad Ciceronem & ab illis requiramus, quē
 nam illi eiusdemmodi affectui adhibuerint
 ornandi modum. ita Herbeste imitatus fuit
 Cicero Demosthenem, atq; Platonem: Cæ-
 sar Xenophontē: Vergilius Homerum, Te-
 rentius Menandrum: mitto alios. Mentem
 ergo Ciceroni æquam retine: sapias, rem
 quoq; Socraticis ex chartis petito: verba
 non inuita sequentur. Nam

Qui didicit, patriæ quid debeat: & quid amicis.
 Quo sit amore parēs, quo frater amādus: et hospes.
 Quod sit conscripti, quod iudicis officium, que
 Partes in bellum missi ducis, ille profecto
 Reddere personæ scit conuenientia cuiq;
 Respicere exempla uitæ, morumq; iubebo
 Doctum imitatore: & ueras hinc ducere uoces.

Hæc Flaccus.

SI autem tu Herbeste ijs spreto, solam di-
 mensionē periodorum in Cicerone secta-
 bere tam tu periodum Ciceronianam scri-
 bes, quā scribebat ille Hexametrum Vir-
 gilianum, qui versu ad filum dimenso, su-
 mebat

DISSERTATIO

mebat spacium: conſuebatq; verba in me-
trum, quoad capere poterant dimenſi ſpa-
cij fines. Vos autem hortor Comilito-
nes, vt ira ſtudiū, & operam in excolendis
periodis locetis, vt eas, niſi ex ſapientia or-
tas, nullas eſſe prorsus iudicetis.

HÆC ſuper periodorum cultu, imitati-
onēq; canebam: dum verum lutum ad
aratra iuuenſcos: & nos ad grandia
farra ſerenda Camille
vocabat.

IN STEMMA SV-
PERIVS POSI-
TVM:

MATTHIAS PLOCENSIS

HOC ornatur equus ferro, robustus, & acris:
Hoc firmat gressum, stat meliusq; solo.

Hac Conſtātinus, hac cruce, uicit Apoſtata Ceſar:
Corporis ille hoſtes, hic animaq; ſeros.

Sic I A S S I N I V S eſt conſtans, factisq; celebris
Antique ſanctæ relligionis amans.

a in me-
enfi spa-
omilito-
colendis
ntia or-

mitati-
tum ad
andia

SV
-
IS

r acris:
solo.
Caesar:
feros.
celebris

LOCI CICE- RONIS ET ALIO- RVM CONTRA HER- BESTI CONSULTATIONEM *de præteritis.*

A IACOBO GORSICIO
ADIECTI.

DISERTIOR mihi & acutior vi-
sus est, quàm ingenium suum ferret
HERbestus, in confirmanda sua consulta-
tione de præteritis: quam nos, cum mul-
tis alijs impugnauimus: ac consultatione
de futuris solum esse: Ciceronis testimonijs
docuimus: sententiamq; Antonij: quam il-
le suis argutis calumnijs conuellere cona-
tus est, exposuimus: Ciceronis mentem po-
sterioribus scriptis eius aperientes, Cui calu-
mniæ Herbesti, quoniam tota nugatoria
est: respondere multis nolumus, locos tā-
tum aliquot, tum Ciceronis ipsius tū Ari-
stotelis subiiciemus: ex quibus quàm synce-
rè agat Herbestus, adolēcentes iudicabunt.
CICERO igitur in partitione Oratoria tria
genera causarum esse ostendens: sic ait:

E ij Quid

LOCI

Quid habes de causa dicere? C. P. auditorum eam genere distingui. Nam aut consultator est modo, qui audit, aut disceptator: id est, rei sententiaq; moderator, ita ut delectetur, aut statuatur aliquid. Statuit autem aut de praeteritis, ut Iudex: aut de futuris, ut Senatus, sic tria sunt genera: Iudicij, deliberationis, exornationis. Et paulo post rationem reddens, cur in deliberatione non multum narrandum esse praecipiat: Est enim, inquit, Narratio praeteritarum rerum, aut praesentium, suasio autem futurarum. Idem in eodem libro, reliquum autem genus Causarum, aut in provisione posteritatis, aut in praeteriti disceptatione versatur, quorum alterum deliberationis est, alterum iudicij. Autor ad Herennium. Deliberationes partim sunt huiusmodi, ut quaeratur utrum potius faciendum sit, partim huiusmodi, ut quid potissimum faciendum sit. faciendum aut, quod futurum: non factum, quod praeteritum est. Docet praeterea & Aristoteles & Cicero, consultationem, de his debere esse: quae fieri possunt. Nam (inquit Cicero) si quid fieri non possit deliberatio tollit omnis, quamuis utile sit, & Aristoteles VI de moribus libro. Eorum uero quae praeterita sunt, omnino nihil sub delectum cadit. ueluti nemo uult Ilium expugnare: nec enim quisquam de praeteritis deliberat.

liberat
 possum
 potest
 Hoc t
 terita
 Nam
 autor
 Quin
 tiua, q
 turo
 terito
 sultat
 lum p
 interp
 antur
 praete
 futura
 vitae
 vider
 ritaru
 in del
 tiam
 fieri n
 dicijs
 feueri
 ro acc
 nis im
 ris seu

CICERONIS

liberat, sed de futuris, ijsq; omnibus quæ fieri
possunt. Quod autem factum est ac præterijt, non
potest non factum esse. Itaq; præclare hoc Agatho.
Hoc tantum modo negatum est Dei numini. Præ-
terita ut præstet nullo facta esse tempore.

Nam quod HERbestiani Quintilianum se
autorem sui erroris affirmant, Audiamus
Quintilianum: Ergo inquit ille pars delibera-
tiua, quæ eadem suasoria dicitur: de tempore fu-
turo * consultans: Atqui addit, de præ-
terito: recte, concedimus: sed negamus con-
sultationem puram esse de præterito, sed so-
lum præteriti temporis quæstionem obiter
interponi: vt commodius futura constitu-
antur. in omni enim consilio capiendo,
præterita præsentibus comparantes, qualia
futura sint indicamus: ac cursum totius
vitæ autore Tullio in officijs hoc modo
videmus. Nam si propterea rerum præte-
ritarum suasionem esse constituemus, quod
in deliberando de futuris, de præteritis e-
tiam mentio fiat: iudicia de futuris etiam
fieri necesse est, vt concedamus. cum in iu-
dicijs sæpe, quid futurum sit, nisi peccata
seuerius puniantur, aperiamus. quod Cice-
ro accusans C. Verrem, in secundæ actio-
nis initio statim fecit, ac nisi scelera C: Ver-
ris seuerius punita fuerint, iudicia translata

*
querit eti-
am de præ-
terito

LOCI

iri à Senatoribus, & alia multa fore docet, quæ tamen ne Herbe stus quidem ipse, cōsultationis esse dicet : sed accessoria iudicij: perinde, atq; nos illa præterita, quæ in cōsultationem afferantur subsidiaria, & obiter intercurrentia cōsultationis ipsius. semper enim autore Fabio, id quod potissimū est in rebus spectandum: non quod obiter incurrit & in subsidium aduocatur. Totius autem istius Herbestiani erroris: ac nugatorie plusq; quam puerilis cōtra me dissertatiōis, fundamentum est, figmentū illud declamatorum: in quo ille, de omni tempore deliberari posse ait: cum non viderit tam acutus alienorum refutator, declamationē de Fabio ituro ad bellum, comparatum ad ipsum Fabium, præteriti temporis esse: in Senatu autem antequā Fabius iret ad bellū: de futuro cōsiliū fuisse: neq; nos, quid Herbesti ineptus declamator: sed quid Orator sapiens faciat spectamus: scio in scholis fingi materias Fabio ipso teste, ad deliberandū similiores controuersijs, & ex vtroq; genere mistas. Sed quid de eis Fabius sentiat: cuiq; legendum & iudicandum cōmitto: ego iudiciū magis illud præteritarum rerum esse, iudico: quàm consultationem, de futuris. declamator enim ille rectē an perperam decretum fuerit, inquit: ac de eorum

20

CICERONIS

eorum iudicio qui fecerint iudicat, rationes
 cur facere vel non facere deberent, afferens
 iudicat non deliberat, iste clamator Her-
 besti, cum inquit debuitne Fabius bellum
 gerere an non? recte ne illud a senatu an p-
 peram decretum. neq; semper Senatus senten-
 tijs dicendis deliberat: non omnia consultationis
 sunt, quæ in Senatum ueniunt, pleraq; iudicij deli-
 berat Senatus de futuris, iudicat de præteritis: ut
 de Rhodijs qui infideles Romanis fuerint, bello
 Macedonico. Quod quidem ita esse Cicero ipse 2
 de Inuentione his uerbis testatur, ac neminem in-
 quit ille, conueniet arbitrari nos, cum ali-
 quod exemplum ponamus, quod in Se-
 natu agatur, ab iudiciali genere exemplo-
 rum recedere. Quicquid enim de homine
 probando, aut improbando dicitur, cum
 ad eam dictionem sententiarum quoq; ra-
 tio accommodetur, id non, si per sententiæ
 dictionem agitur, deliberatiuum est. Sed quia
 de homine statuitur: iudiciale est habendum,
 Sed mitto declamatores uiciosos, quos e-
 tiam Fabius improbat. HERBESTI calu-
 mnijs apertis respondere nolo. Nam quod
 ille me deprauate citasse locum Ciceronis
 dicit, adiecta particula SOLVM. quam
 hoc verum, vel amici eius iudicent, non pro-
 tuli ego integrum locum Ciceronis, cuius
 uerbis

LOCI CICERONIS.

Verbis insererem particulam, Solum: sed ex
verbis Ciceronis quæ retuli, sensum eum
esse constituo, vt dicam CICERONEM hoc
sensisse, vt doceret de futuris deliberationē
esse, solumq; de futuris: eius ex verbis
planè intelligi posse, quamuis ille non di-
xerit SOLVM. mea est hæc particula ex
verbis Ciceronis, sententiam eius elicientis,
non contextui verborum Ciceronis inse-
rentis, vt Herbestus pudoris oblitus contē-
dit. Hæc nos adiūgere Dissertationi Lau-
rentij voluimus: vt iuuenes iudicent, quid
nos securi simus: quibus fundamentis sen-
tentia nostra nitatur: quāq; Herbestus præ-
ter sua somnia, ad nos oppugnādos Anto-
nijq; sententiā quam nos exposuimus, de-
prauandam afferat. Neq; minas illas metu-
imus: contra nos ab Herbesto multa vo-
lumina scribi. Videbimus cūm prodibunt,
ac ista Herbesti fugitiua scripta excutiemus,
neq; diucius, falso honore vt gaudeat, cura-
bimus: ac vt voluptatem si quam contra
nos scribendo perceperit, nostra contra
legendo ammittat operam
dabimus.

FINIS.

ez
um
oc
nē
bis
di-
ex
is,
fe-
tē-
u-
id
n-
e-
o-
e-
u-
o-
r,
s.
a-
ra

